

O istorie a anti- imperialismului anarhist

Lucien van der Walt, 2001

Éditions de l'ours sans drapeau, iunie 2021

Versiunea originală : « Towards a history of anarchist anti-imperialism », 2001.

Traducere : Ravna, 2012.

RO /

<https://iasromania.wordpress.com/2012/12/28/o-istorie-a-anti-imperialismului-anarhist-lucien-van-der-walt/>

EN /

<https://lucienvanderwalt.com/2010/08/25/towards-a-history-of-anarchist-anti-imperialism-in-this-struggle-only-the-workers-and-peasants-will-go-all-the-way-to-the-end-lucien-van-der-walt-2001/>

muncitoare și a țărănimii. Astfel, majoritatea mișcărilor naționaliste care și-a atins scopurile s-a întors apoi împotriva muncitorimii o dată ajunsă la putere, zdrobind cu vigoare stânga politică și mișcarea sindicală. Cu alte cuvinte, opresiunea continuă în forme noi.

În același timp, imperialismul nu poate fi distrus de formarea noilor state naționale. Statele naționale independente, chiar și ele, fac parte din sistemul statal internațional și din sistemul capitalist internațional, un sistem în care puterea statelor imperialiste stabilește încă regulile jocului. Cu alte cuvinte, opresiunea externă continuă în forme noi.

Acest lucru înseamnă că noile state – și capitaliștii locali care le controlează – își vor da seama curând că nu vor putea fi capabile să concureze împotriva controlului imperialist și vor încerca, în schimb, să-și promoveze propriile interese în cadrul acestui imperialism. Acest lucru înseamnă că ele vor menține legături economice strânse cu centrele occidentale, în timp ce se vor folosi de propria putere statală pentru a se întări, sperând, ca într-un final, să atingă ele însele statutul imperialist. În practică, modul cel mai eficace pentru clasa conducătoare locală în dezvoltarea capitalismului este zdrobirea clasei muncitoare și a fermelor micilor producători cu scopul de a putea vinde materii prime și mărfuri la prețuri foarte mici pe piața mondială.

Astfel, acest lucru nu reprezintă o soluție. Trebuie să distrugem imperialismul pentru a crea astfel condițiile propice auto-guvernării oamenilor din întreaga lume. Însă acest lucru necesită și distrugerea sistemului capitalist și a celui statal. În același timp, lupta noastră este și una împotriva clasei conducătoare din lumea a treia: opresiunea locală nu reprezintă o soluție. Elitele locale sunt inamice în cadrul mișcărilor de eliberare națională, fiind și mai mult după realizarea noilor state naționale. Numai proletariatul și țărănimea pot distruge capitalismul și imperialismul și să înlocuiască dominația elitelor locale și străine cu auto-organizarea și cu egalitatea economică și socială.

În consecință, noi suntem pentru autonomia, unitatea și solidaritatea internațională a clasei muncitoare, de-a lungul tuturor țărilor și continentelor, și pentru întemeierea unui sistem internațional anarho-comunist bazat pe auto-activitatea clasei muncitoare și a țărănimii. După cum a spus și Sandino, „*ÎN ACEASTĂ LUPTĂ, NUMAI MUNCITORII ȘI ȚĂRANII VOR MERGE PÂNĂ LA CAPĂT!*”

Lucien van der Walt,
2001

Pentru anarhiștii coreeni, locul central în activitatea lor politică l-a avut lupta pentru decolonizare: aceștia au avut un rol important în revolta din 1919 împotriva ocupației japoneze, iar în 1924 au întemeiat *Federația Anarhistă Coreeană* (KAF), care avea la bază *Manifestul Revoluționar Coreean*, în care se spunea: „*declaram că politica banditească a Japoniei este inamica existenței națiunii noastre și este dreptul nostru să alungăm Japonia imperialistă prin mijloace revoluționare*”⁵⁵.

În Manifest se arată în mod clar că răspunsul la problema națională nu era crearea unui „stat național suveran”, ci o revoluție socială a țăranilor și săracilor împotriva guvernului colonial și a burgheziei locale.

Mai mult, această luptă era văzută în termeni internaționaliști de KAF, care a întemeiat în 1928 *Federația Anarhistă Răsăriteană*, organizație care grupa China, Taiwan, Japonia, Vietnamul, precum și alte țări, și care chema „*proletariatul lumii, în special pe cel din coloniile răsăritene*” să se unească împotriva „*imperialismului capitalist internațional*”. Chiar în Coreea, anarhiștii au pus bazele unei rețele ilegale – *Federația Anarho-Comunistă Coreeană* – care urma să se implice în activități de gherilă, muncă de propagandă și organizare sindicalistă⁵⁶.

În 1929, anarhiștii coreeni au organizat în Manciuria o zonă liberă armată – *Asociația Poporului Coreean* – care reunea două milioane de luptători de gherilă și țăranii coreeni organizați în ferme-cooperative voluntare. Asociația Poporului Coreean din Manciuria a reușit să reziste câțiva ani în fața atacurilor armatei japoneze și a stalinistilor coreeni, susținuți de URSS, până când au fost obligați să intre în ilegalitate⁵⁷. Rezistența a continuat și în anii '30, în ciuda presiunii intense și mai multe acțiuni comune sino-coreene au fost organizate după ce Japonia a invadat China în 1937⁵⁸.

În concluzie : Spre o deconstrucție a imperialismului

Anarhiștii nu pot rămâne „neutri” în nicio luptă împotriva imperialismului. Fie că este vorba de lupta împotriva datoriei lumii a treia, de lupta împotriva ocupației israeliene a Palestinei sau de opoziția în fața atacurilor SUA din Orientul Mijlociu, noi nu suntem neutri, noi nu putem fi niciodată neutri. Noi suntem anti-imperialiști.

Dar noi nu suntem naționaliști. Noi recunoaștem faptul că imperialismul este adânc înrădăcinat în capitalism și că simpla înlocuire a elitelor străine cu cele locale nu va rezolva problemele într-un mod avantajos pentru proletariat și țăranime.

Întemeierea de noi state naționale înseamnă, în fapt, întemeierea de noi state capitaliste care, în schimb, servesc intereselor conducătorilor locali pe seama clasei

55 *Ibidem*, p.19-28.

56 *Ibidem*, p. 35-69.

57 *Ibidem*, p. 71-93.

58 *Ibidem*, p. 96-113.

O istorie a anti-imperialismului anarhist

În cadrul mișcării anarhiste există o tradiție îndelungată de luptă împotriva imperialismului. Ea începe o dată cu anii '60 ai secolului XIX și continuă până astăzi. Din Cuba și până în Egipt, din Irlanda și până în Macedonia, din Coreea și până în Algeria și Maroc mișcarea anarhistă a plătit cu sânge opoziția sa în fața dominației și controlului imperialist.

Cu toate că anarhiștii au avut o participare activă în luptele de eliberare națională, totuși, ei au susținut mereu că distrugerea imperialismului și a asupririi naționale nu pot fi realizate decât cu prețul distrugerii Statului și a Capitalismului și crearea unei societăți internaționale anarho-comuniste. Acest lucru nu înseamnă însă că anarhiștii nu iau parte la luptele de eliberare națională, care nu au astfel de scopuri precum cele de mai sus. În schimb, însă, anarhiștii sunt alături de luptele împotriva imperialismului din principiu, dar caută schimbarea caracterului de luptă națională de eliberare în cel de luptă pentru eliberare socială. Astfel de mișcări ar trebui să fie atât anticapitaliste, cât și anti-imperialiste, ar trebui să fie bazate pe internaționalism decât pe un șovinism îngust, ar trebui să facă legătura directă între luptele din centrele imperialiste cu luptele din regiunile opresate, și să fie controlate de clasa muncitoare și de țăranime, reflectând în același timp interesele lor.

Cu alte cuvinte, noi suntem solidari cu mișcările anti-imperialiste, însă îi condamnăm pe aceia care se folosesc de aceste mișcări pentru a promova programe/agende culturale reacționare (cum ar fi de exemplu, cei care se opun drepturilor femeilor în numele culturii) și luptăm împotriva încercărilor capitaliștilor locali și a clasei de mijloc de a deturna aceste mișcări. Ne opunem represiunii statale împotriva mișcărilor anti-imperialiste, la fel cum respingem dreptul statului de a decide care este și care nu un protest legitim. Oricum, nu există nicio eliberare dacă toate schimbările poartă culoarea sau limbajul clasei capitaliste.

Împotriva naționalismului

În acest punct ne diferențiem noi de curentul politic care a dominat luptele de eliberare națională încă din anii '40 ai secolului XX: ideologia naționalismului.

Naționalismul este o strategie politică care argumentează faptul că elementul-cheie al oricărei lupte anti-imperialiste este întemeierea statului național independent. Naționaliștii susțin că în cadrul acestor state independente se va putea exercita voința națiunii. Astfel, Kwame Nkrumah, vârful de lance în lupta pentru întemeierea statului național independent al Ghanei, susținea că obiectivul era „să căutați pentru început obținerea puterii politice, iar restul va veni de la sine”.

Pentru a atinge acest țel, naționaliștii susțineau necesitatea unității claselor sociale din cadrul națiunii opresate împotriva opresorului imperialist. Naționaliștii tind să minimalizeze importanța diferențelor de clasă în cadrul națiunii opresate, argumentând că experiența comună a opresiunii naționale face neimportante aceste diferențe sau că noțiunea de „clasă” este un concept străin sau irelevant.

Astfel, naționaliștii caută să ascundă diferențele de clasă în căutarea întemeierii statului-națiune.

Interesele de clasă care se ascund în spatele naționalismului sunt evidente. Naționalismul a fost, din punct de vedere istoric, o ideologie dezvoltată și pusă în practică de burghezie și de clasa de mijloc în cadrul națiunii opresate. Este o formă de anti-imperialism care dorește eliminarea imperialismului, dar păstrarea capitalismului, un anti-imperialism burghez care dorește, mai pe scurt, să creeze un spațiu mai larg, mai multe oportunități, mai multe posibilități de a exploata clasa muncitoare locală și de a dezvolta capitalismul burgheziei locale.

Astfel, devine clar rolul nostru, ca anarhiști, în relațiile cu naționaliștii: putem lupta alături de naționaliști pentru reforme limitate și pentru a-i învinge pe imperialiști, dar luptăm împotriva statismului și capitalismului naționaliștilor.

Rolul nostru este să câștigăm suportul maselor pentru viziunea anarhistă împotriva dominației imperialiste, să-i câștigăm pe muncitori și pe țărani din mâinile naționalismului și să internaționalizăm programul clasei muncitoare: anarhismul. Aceste lucruri cer participarea activă în luptele de eliberare națională, însă necesită independență politică față de naționaliști. Eliberarea națională trebuie să fie diferențiată de naționalism, care este programul de clasă al burgheziei: noi suntem împotriva imperialismului, dar, de asemenea, suntem și împotriva naționalismului.

Bakunin și Internaționala I

Susținerea luptei de eliberare națională vine direct din opoziția anarhismului față de structurile politice ierarhice și de inegalitățile economice, precum și din promovarea confederațiilor internaționale liber constituite, formate din comune și asociații muncitorești auto-organizate. În același timp, totuși, angajarea anarhismului pentru emanciparea generală socială și economică înseamnă că anarhismul respinge soluțiile statistice la opresiunea națională, soluții care nu afectează guvernul și capitalismul.

mod corect...în Uniuni Industriale, iar...statul politic, teritorial al societății capitaliste nu își va mai găsi locul și nici utilitatea...”⁵⁰.

Connolly, care a fost un anti-imperialist ferm, s-a opus dictonului naționalist „muncitorimea mai poate aștepta” și că o Irlandă independentă trebuie să fie capitalistă: care ar fi diferența în practică, scria acesta, dacă șomerii ar fi fost adunați „pentru a intona imnul Zilei Sf. Patrick, în timp ce aprozii ar purta uniforme verzi și Harpa fără Coroană, iar mandatele care te izgonesc de pe străzi ar fi ștampilate cu armele Republicii Irlandeze?”⁵¹. La sfârșit, el insistă că „problema irlandeză este o problemă socială, întreaga luptă îndelungată a poporului irlandez împotriva opresorilor săi este, într-un final, în urma unei analize serioase, doar o luptă pentru stăpânirea mijloacelor de viață, a surselor de producție din Irlanda”⁵².

Connolly era sceptic chiar și în privința abilității burgheziei naționale de a lupta în mod consistent împotriva imperialismului, pe care a descris-o [burghezia, n.tr.] drept un bloc anti-muncitoresc laș și sentimental, și s-a opus oricărei alianțe cu această clasă socială: fosta radicală clasă de mijloc „a ingenuncheat în fața lui Baal și este legată cu 1000 de sfori...de capitalismul englez, ca și împotriva oricărui atașament istoric sau sentimental, fapt ce a îndepărtat-o de patriotismul irlandez”, astfel că „numai clasa muncitoare rămâne drept moștenitoarea incoruptibilă a luptei pentru libertate în Irlanda”⁵³. Connolly a fost executat în 1916 datorită implicării sale în *Revolta de Paști*, care a fost scânteia Războiului de independență a Irlandei (1919-1922), una din primele secesiuni de succes din Imperiul britanic.

Revoluția anarhistă în Coreea

Mai este un ultim exemplu pe care trebuie să-l menționăm. Mișcarea anarhistă și-a făcut apariția în Asia de Est la începutul secolului XX, având o influență destul de importantă în China, Japonia și Coreea. După ce Japonia a anexat Coreea în 1910, s-a dezvoltat o mișcare împotriva ocupației atât în Coreea, cât și în Japonia și care s-a răspândit și în China. În Japonia, proeminentului anarhist *Kotoku Shusui* i s-a făcut o înscenare și a fost executat în iulie 1910, fiind ucis de fapt pentru că publicația editată de el *Ziarul Comunelor* a desfășurat o largă campanie împotriva expansionismului japonez⁵⁴.

50 J. Connolly, „Socialism Made Easy” [1909] în Edwards și Ransom (edit), *op. cit.*, p.271, 274.

51 *Ibidem*, p.262.

52 J. Connolly, *Labour in Irish History* [1903-1910], (Corpus de Texte Electronice, University College, Cork, Ireland), p. 183.

53 *Ibidem*, p.25.

54 Ha Ki-Rak, *A History of Korean Anarchist Movement*, Anarchist Publishing Committee, Korea, 1986, p. 27-29.

revoluționarilor, avea 20.000 de membri și colabora îndeaproape cu *Tineretul Socialist*⁴³.

Primul-ministru Antonio Salandra a trimis armata împotriva demonstrațiilor cu caracter antimilitarist și care cereau desființarea batalioanelor disciplinare din armată și eliberarea lui Masetti, toate conduse de anarhiști, din 7 iunie 1914⁴⁴, fapt ce a declanșat „*Săptămâna Roșie*” din iunie 1914⁴⁵, o revoltă populară ce s-a transformat într-o grevă generală condusă de anarhiști și de *Uniunea Sindicală Italiană* (USI). Rebelii au deținut controlul asupra orașului Ancona timp de 10 zile, în toate marile orașe au fost ridicate baricade, orașelele din regiunea Marches s-au proclamat comune auto-governate, iar peste tot unde revolta a avut loc „*au fost înălțate steagurile roșii, au fost atacate bisericile, căile ferate au fost distruse, vilele de odihnă au fost distruse, taxele au fost desființate, iar prețurile au fost reduse*”⁴⁶. Mișcarea s-a prăbușit după ce aripa sindicală a Partidului Socialist Italian a renunțat la grevă, însă pentru recucerirea controlului asupra Anconei a fost nevoie de intervenția a 10.000 de soldați⁴⁷. După ce Italia a intrat în Primul Război Mondial în mai 1915, USI și mișcarea anarhistă și-au păstrat pozițiile anti-războinice și anti-imperialiste, până în 1920, când au declanșat o amplă campanie împotriva invaziei Albaniei de către Italia și a intervenției străine împotriva Revoluției din Rusia⁴⁸.

Irlanda și James Connolly

În Irlanda, pentru a cita un alt caz, sindicaliștii revoluționari *James Connolly* și *Jim Larkin* au căutat în deceniul al doilea al secolului XX să unească muncitorii ce erau divizați de diferențele religioase, având ca scop transformarea *Sindicatului Irlandez al Transportului* și a *Uniunii Generale a Muncitorilor* într-un „*Unic Mare Sindicat*”⁴⁹. Socialismul urma să fie instaurat în urma unei mari greve generale: „*cei care pun bazele organizațiilor industriale pentru scopurile practice din zilele noastre pregătesc, în același timp, cadrul societății viitoare...principiul controlului democratic va funcționa prin intermediul muncitorilor organizați în*

43 C. Levy, *op. cit.*, p.56.

44 *Ibidem*, p.56-57.

45 *Ibidem*, p.56-57.

46 *Ibidem*, p.56-57; G. Williams, *op. cit.*, p.51-52; citatul este din G. Williams.

47 G. Williams, *op. cit.*, p.36.

48 vezi C. Levy, *op. cit.*, p.64, 71; G. Williams, *op. cit.*

49 în legătură cu Connolly și Larkin v. E. O'Connor, *Syndicalism in Ireland, 1917-1923*, Cork University Press, Ireland, 1988. Nu intenționez în această lucrare să intru într-o dezbateră detaliată despre Connolly, însă țin să menționez că recente cercetări încearcă să-l aproprie pe acesta de stalinism, troțkism și/sau marxism, în general, fără a mai menționa de naționalismul irlandez și/sau catolicism, dată fiind și ambiguitatea propriilor sale viziuni asupra sindicalismului de după 1904 – vezi în acest sens materialele din O. B. Edwards, B. Ransom (edit.), *James Connolly: selected political writings*, Jonathan Cape, London, 1973.

Dacă cineva poate fi considerat părintele fondator al anarhismului revoluționar, atunci acesta este Mihail Bakunin (1818-1876). Rădăcinile politice ale lui Bakunin se află în mișcările de eliberare națională din Europa de Est și el a rămas atașat toată viață la ceea ce azi am putea numi „decolonizare”. Când Bakunin a trecut de la naționalismul panslavist la anarhism în anii '60 ai secolului XIX, imediat după dezastruoasa insurecție poloneză din 1863, el a continuat să susțină luptele pentru auto-determinarea națională.

El se îndoia că „*Europa imperialistă*” va putea să țină în lanțuri coloniile: „*Două treimi din umanitate, 800 de milioane de asiatici adormiți în servitutea lor se vor trezi inevitabil și vor începe să se miște*”¹. Bakunin a continuat să-și declare „*simpatia sa pentru orice ridicare națională împotriva oricărei forme de opresiune*”, afirmând că fiecare om „*are dreptul de a fi el însuși...nimeni nu are dreptul să-i impună îmbrăcămintea, obiceiurile, limba și legile sale*”².

Europa de Est

Întrebarea crucială este, totuși, în ce direcție se îndreptă mișcarea de eliberare națională și la ce va ajunge? Pentru Bakunin, eliberarea națională trebuie obținută „*în interesul politic, dar și în cel economic al maselor*”: dacă lupta anti-colonială este dusă „*cu interesul ambițios de a pune bazele unui Stat puternic*” sau dacă „*este purtată fără popor*” și „*în consecință, depinde de succesul unei clase privilegiate*”, ea va deveni „*o mișcare retrogradă, dezastruoasă, contra-revoluționară*”³.

„*Orice revoluție exclusiv politică – dusă pentru apărarea independenței naționale sau pentru schimbări interne – și al cărei scop imediat nu va fi reala și imediata emancipare politică și economică a poporului va fi o revoluție falsă. Obiectivele sale vor fi de neatins și, în consecință, reacționare*”⁴.

Astfel, dacă eliberarea națională va trebui să obțină mai mult decât înlocuirea unor opresori străini cu unii locali, atunci această mișcare va trebui să se unească cu lupta revoluționară a muncitorimii și a țăranimii împotriva Capitalismului și a Statului. Fără obiective sociale revoluționare, eliberarea națională va fi doar o simplă revoluție burheză.

Lupta de eliberare națională a clasei muncitoare și a țăranimii trebuie să fie în mod hotărât una împotriva Statului, pentru că Statul a fost apărătorul unei clase privilegiate, iar sistemul statal va continua să recreeze problema opresiunii naționale: „*pentru a exista, un Stat va trebui să fie invadatorul altor state...trebuie să fie gata să ocupe o țară străină și să supună milioane de oameni*”.

1 Citat în D. Guérin, « Anarchism », *Monthly Review*, 1970, p. 68.

2 *Ibidem*.

3 *Ibidem*, p.68.

4 M. Bakunin, „National Catechism”, [1866] în S. Dolgoff (edit.), *Bakunin on Anarchy*, [Editura] George Allen and Unwin, London, 1971, p. 99.

Lupta de eliberare națională a naționalităților opresate trebuie să fie internaționalistă în caracter deoarece trebuie să înlocuiască obsesiile în legătură cu diferențele culturale cu idealurile universale ale libertății umanității, trebuie să se alinieze alături de lupta de clasă internațională „pentru emanciparea politică și economică de sub jugul Statului” a claselor pe care le reprezintă și, în cele din urmă, trebuie să fie parte a unei revoluții internaționale: „o revoluție socială...este prin însăși natura sa internațională în scopurile sale”, iar naționalitățile opresate „trebuie, în consecință, să-și lege aspirațiile și forțele de aspirațiile și forțele celorlalte țări”⁵. „Calea etatistă care implică crearea unor State...separate” este „în întregime una ruinantă pentru marile mase ale poporului” pentru că nu distruge puterea de clasă, ci schimbă doar naționalitatea clasei conducătoare⁶. În schimb, Statul trebuie schimbat și înlocuit cu o coaliție de structuri comunitare și muncitorești „organizate de jos în sus...în conformitate cu principiile unei federații libere”⁷.

Aceste idei au început să fie puse în practică în Europa de Est începând cu anul 1870, anarhiștii jucând un rol activ în revolta din anul 1873 din Bosnia și Herzegovina împotriva imperialismului austro-ungar. Anarhiștii au făcut parte de asemenea și din Mișcarea Națională Revoluționară din Macedonia care a acționat împotriva Imperiului Otoman. 60 de anarhiști și-au dat viața în această luptă, mai ales în timpul marii revolte din 1903.

Această tradiție a anarhismului anti-imperialist a fost continuată 15 ani mai târziu în Ucraina, unde mișcarea mahnovistă a organizat o imensă revoltă țărănească care nu numai că a zdrobit ocupația germană din Ucraina și a rezistat armatelor invadatoare roșii și albe, dar a redistribuit pământul în multe zone, a întemeiat zone auto-organizate conduse de consilii muncitorești și țărănești și a creat o Armată Revoluționară Insurgentă aflată sub controlul muncitorilor și țăranilor.

Egipt și Algeria

Tot în anii '70 ai secolului al XIX-lea anarhiștii au început să se organizeze și în Egipt, mai ales în Alexandria, unde a apărut în 1877 un ziar local anarhist⁸, iar un grup anarhist din Egipt a fost reprezentat la *Congresul „Internaționalei Saint-Imier”* (facțiunea anarhistă desprinsă din Internaționala I după 1872) din septembrie 1877⁹. O „Federație Egipteană”, în care erau incluse și „grupuri din Alexandria și Constantinopol”, a fost reprezentată în 1881 la *Congresul Internațional Social Revoluționar* de bine-cunoscutul Errico Malatesta¹⁰.

5 M. Bakunin, „Statism and Anarchy” [1873] în S. Dolgoff (edit.), *op. cit.*, p. 341-343.

6 *Ibidem*.

7 Citat din S. Cipko, 1990, „Mikhail Bakunin and the National Question”, p. 3 în *The Raven*, 9, (1990), p.11.

8 <http://members.tripod.com/~stiobhard/east.html>

9 G. Woodcock, *Anarchism: a History of Libertarian Ideas and Movements*, [Editura] Penguin, 1975, p.236-238.

Politica eclectică a lui Sandino poate fi încadrată într-un „anarho-comunism special”³⁶, fiind considerată „un anarho-comunism radical”³⁷ „asimilat în Mexic... în timpul revoluției mexicane”, acolo el primind „o educație politică despre ideologia sindicalistă, cunoscută sub numele de anarhosindicalism, socialism libertar sau comunism rațional”³⁸.

În ciuda slăbiciunii politice, mișcarea condusă de Sandino, EDSNN, s-a orientat treptat către o orientare stângistă deoarece Sandino a realizat că „numai muncitorii și țăranii vor merge până la capăt” în această luptă. Astfel, a crescut atenția acordată organizării de cooperative țărănești în teritoriile eliberate. Forțele SUA s-au retras în 1933, iar forțele EDSNN au fost demobilizate în mare parte. În 1934 Sandino a fost asasinat, iar cooperativele au fost desființate din ordinele generalului Somoza, noul conducător pro-american al Nicaragiei.

Libia și Eritreea

În anii '80 și '90 din secolul XIX în Italia „anarhiștii și foștii anarhiști” „au fost unii dintre cei mai aprigi oponenți ai aventurii militare a Italiei din Eritreea și Abyssinia”³⁹. Mișcarea anarhistă italiană s-a implicat în aceste lupte prin campanii antimilitariste importante la începutul secolului XX, și care, în curând, s-au concentrat asupra invaziei militare italiene în Libia din 19 septembrie 1911.

Augusto Masetti, un soldat anarhist care, în timp ce l-a împușcat pe un colonel ce se adresa trupelor gata de plecare în Libia, a strigat „Jos Războiului! Trăiască Anarhia!” a devenit un simbol „popular al campaniei; un număr special al ziarului anarhist *L'Agitatore*, care i-a susținut acțiunea, a scris pe prima pagină „Revolta anarhistă strălucește în violența războiului” a dus la o strângere a rândurilor anarhiștilor. În timp ce majoritatea deputaților Partidului Socialist a votat pentru anexarea Libiei⁴⁰, anarhiștii au contribuit la organizarea de mari demonstrații împotriva războiului și la o grevă generală parțială și „au încercat să oprească trupele care plecau din regiunile Marches și Liguria spre punctele de îmbarcare pentru Libia”⁴¹.

Campania a fost foarte populară printre țărani și muncitori⁴², iar până în 1914 frontul grupurilor antimilitariste, dominat de anarhiști și deschis tuturor

36 *Ibidem*.

37 vezi Navarro-Genie, *Sin Sandino No Hay Sandinismo: lo que Bendana pretende* (lucrare nepublicată încă: n.a./n.tr.).

38 A. Bendana, *A Sandinista Commemoration of the Sandino Centennial* (discurs ținut cu ocazia comemorării a 61 de ani de la moartea Generalului Sandino, la Olaf Palme Convention Centre din Managua), distribuit de Centre for International Studies, Managua, 1995.

39 C. Levy, „Italian Anarchism, 1870-1926” în D. Goodway (editor), *For Anarchism: history, theory and practice*, Routledge, London/ New York, 1989, p.56.

40 G. Williams, *A Proletarian Order: Antonio Gramsci, factory councils and the origins of Italian communism 1911-1921*, Pluto Press, 1975, p.36-37.

41 C. Levy, *op. cit.*, p.56; G. Williams, *op. cit.*, p.37.

42 G. Williams, *op. cit.*, p.35.

Periodicul anarhist *El Productor*, întemeiat în 1887, a denunțat „discriminarea la care sunt supuși Afro-Cubanezii de către angajatori, patronii de magazine și de către administrație, în special”. Iar prin campanii și greve „care au mobilizat mase mari de oameni de diverse rase și etni”, muncitorimea anarhistă din Cuba a putut elimina „majoritatea metodelor de muncă disciplinată rămase din perioada sclaviei” cum ar fi „discriminarea rasială împotriva ne-albilor, precum și pedepsirea corporală a ucenicilor și calfelor”³².

Mexic și Nicaragua

În Mexic, anarhiștii au condus răscoalele țăranilor indieni precum revolta lui Chavez Lopez din 1869 și cea condusă de Francisco Zalacosta din anii '70 ai secolului XIX. Manifestările mai târzii ale anarhismului și anarho-sindicalismului mexican – *Partidul Liberal Mexican*, sindicatul revoluționar „Casa Muncitorilor Lumii” (COM), secțiunea mexicană a sindicatului „Muncitorii Industriali ai Lumii” (Industrial Workers of the World / IWW) – au luptat mereu împotriva dominației economice și politice a SUA și s-au opus discriminării rasiale a muncitorilor mexicani din întreprinderile cu patroni străini, precum și a celor ce munceau în SUA³³.

În deceniul 2 al secolului XX, concentrarea secțiunii naționale a IWW asupra „chestiunilor zilnice combinate cu promisiunea unui viitor control al muncitorilor asupra fabricilor a atins o coardă sensibilă printre muncitorii care erau prinși într-o revoluție naționalistă pentru recuperarea controlului asupra bogățiilor naturale, sistemelor productive și infrastructurii economice aflate până atunci în mâinile străinilor”³⁴.

În Nicaragua, *Augustino Cesar Sandino* (1895-1934), conducătorul războiului de gherilă purtat împotriva ocupației SUA din 1927-1933, este un erou național și astăzi. „Drapelul roșu-negru” al armatei lui Sandino „avea o origine anarho-sindicalistă, acesta fiind introdus în Mexic de emigranții spanioli”³⁵.

32 J. Casanovas, „Slavery, the Labour Movement and Spanish Colonialism in Cuba, 1850-1890”, *International Review of Social History*, nr. 40, 1995, p. 381-382. Aceste lupte sunt prezentate în detaliu în Casanovas, *Labour and Colonialism in Cuba ...*, 1994, capitolele 8 și 9.

33 vezi N. Caulfield, „Wobblies and Mexican Workers in Petroleum, 1905-1924”, *International Review of Social History*, nr. 40, 1995, p.52; Idem, „Syndicalism and the Trade Union Culture of Mexico” (lucrare prezentată la Simpozionul Sindicalismul: Experițe Istorice Suedeze și Internaționale, Universitatea din Stockholm, Suedia, 13-14 martie 1998); J. Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class, 1860-1931*, Texas University Press, 1978.

34 N. Caulfield, „Wobblies and Mexican Workers in Petroleum, 1905-1924”..., 1995; Idem, „Syndicalism and the Trade Union Culture of Mexico”.

35 D.C. Hodges, *The Intellectual Foundations of the Nicaraguan Revolution* în Appendix, *The Symbols of Anarchy*, The Anarchist FAQ.

Malatesta, care a trăit ca refugiat politic în Egipt între 1878 și 1882¹¹, s-a implicat în „revolta Pașei”, din 1882, ca urmare a preluării în 1876 a finanțelor egiptene de către o comisie franco-engleză care reprezenta interesele creditorilor internaționali. El a sosit aici special pentru a urmări „un obiectiv revoluționar în conexiune cu revolta autohtonilor în zilele pașilor arabi”¹² și „pentru a lupta alături de egipteni împotriva colonialiștilor britanici”¹³.

În Algeria, mișcarea anarhistă a apărut în secolul al XIX-lea. *Confederația Generală Sindicalist-Revoluționară a Muncii* (CGS-RM) a avut o secțiune în Algeria. Ca și alte organizații anarhiste, CGS-RM s-a opus colonialismului francez, iar într-o declarație comună a CGS-RM, a Uniunii Anarhiste și a Asociației Federațiilor Anarhiste emisă în 1930 cu ocazia aniversării a 100 de ani de ocupație franceză a Algeriei, se spune: „Civilizație? Progres? Noi spunem: crimă!”¹⁴.

Un militant proeminent în CGS-RM, dar și în *Uniunea Anarhistă* și în *Grupul Anarhiștilor Indigeni Algerieni*, a fost *Sail Mohamed* (1894-1953), un anarhist algerian, activ în mișcarea anarhistă din 1910 și până la moartea sa, în 1953. *Sail Mohamed* a fost fondatorul unor organizații precum *Asociația pentru Drepturile Indigenilor Algerieni* și *Grupul Anarhiștilor Indigeni Algerieni*. În 1929 a fost secretarul „Comitetului pentru Apărarea Algerienilor de Provocările Centenarului”. *Sail Mahomed* a fost, de asemenea, editorul ziarului anarhist *Terre Libre* – ediția nord-africană și un colaborator regulat al publicațiilor anarhiste în legătură cu problema algeriană¹⁵.

Spania și Maroc

Opoziția împotriva imperialismului a fost o parte crucială a campaniilor anarhiste antimilitariste din centrele imperialiste, care au subliniat faptul că războaiele colonialiste nu serveau intereselor muncitorilor, ci doar celor ale capitalismului.

Confederația Generală a Muncii din Franța (CGT), de exemplu, a consacrat o parte însemnată din presa sa expunerii rolului capitaliștilor francezi în Africa de Nord. Primul număr din *La Bataille Syndicaliste* (Lupta Sincicalistă), care a apărut pe 27 aprilie 1911, a scos la iveală „sindicatul Marocan”: „oamenii ascunși” care dictau ministerelor și diplomaților și care căutau să izbucnească un război care să ducă la

10 H. Oliver, *The International Anarchist Movement in Late Victorian London*, [Editurile] Croom Helm, Londra / Rowman and Littlefield, New Jersey, 1983, p.15.

11 V. Richards, *Malatesta: Life and Ideas*, Freedom Press, London, 1993, p.229.

12 *Ibidem*; P. Marshall, *Demanding the Impossible: a history of anarchism*, Fontana, 1994, p.347.

13 D. Poole, *Appendix: About Malatesta*, în E. Malatesta, *Fra Contadini: a Dialogue on Anarchy*, Bratach Dubh Editions, Anarchist Pamphlets no. 6, London, 1981, p.42.

14 Citat din *Sail Mahomed*, *Appels Aux Travailleurs Algériens*, Volonté Anarchiste / Edition du Groupe Fresnes-Antony, Paris (Editat de Sylvain Boulouque), 1994.

15 Citat din Sylvain Boulouque, „Sail Mohamed: ou la vie et la révolte d'un anarchiste algerien” în S. Mahomed, *op cit*.

creșterea cererii de armament, pământuri și drumuri și la creșterea taxelor pentru impozite asupra populației indigene¹⁶.

În Spania, „Săptămâna Tragică” a început luni, 26 iulie 1909, când sindicatul *Solidarad Obrero* (Solidaritatea Muncitorească), condus de un comitet format din anarhiști și socialiști, a chemat la grevă generală împotriva concentrării rezerviștilor – în marea majoritate muncitori – pentru războiul colonial din Maroc¹⁷. Până marți, muncitorii aveau sub control Barcelona, „trandafirul anarhismului”, au oprit trenurile cu trupe militare, tramvaiele au fost răsturnate, comunicațiile au fost întrerupte și au fost ridicate baricade. Până joi au izbucnit luptele cu trupele guvernamentale, iar 150 de muncitori au fost uciși în luptele de stradă.

Rezerviștii erau înrăiți datorită ultimelor campanii dezastruoase din Cuba, Filipine și Puerto Rico¹⁸, însă „Săptămâna Tragică” trebuie înțeleasă ca o răscoală anti-imperialistă care face parte din îndelungata tradiție anarhistă spaniolă anti-imperialistă. „Refuzul rezerviștilor din Catalonia de a lupta împotriva luptătorilor marocani din Munții Riff”, „unul dintre cele mai semnificative” evenimente ale timpurilor moderne¹⁹, reflecta concepția comună că războiul era purtat doar în interesul proprietarilor de mine din Mții Riff²⁰, iar conștiința era „un act deliberat de război de clasă și de exploatare din partea centrului”²¹.

În 1911, nou-fondata *Confederația Națională a Muncii* (CNT), de orientare anarho-sindicalistă și succesoare a *Solidarad Obrero*, și-a marcat apariția printr-o grevă generală în ziua de 16 septembrie cu următoarele 2 obiective: apărarea greviștilor din Bilbao și opoziția față de războiul din Maroc²². În 1922, din nou, după o înfrângere dezastruoasă în Maroc în luna august în urma bătăliei cu trupele lui Abd el-Krim, în care mai mult de 10.000 de soldați spanioli au fost uciși, „poporul spaniol, plin de indignare, a cerut nu numai oprirea războiului, dar și aducerea în fața justiției a celor responsabili de acest masacru și a politicienilor care au favorizat operațiunile din Africa”, iar această indignare și-a exprimat-o în revolte și greve în regiunile industriale²³.

16 F.D., „Le Syndicat marocain”, *La Bataille Syndicaliste*, nr. 1, 27 aprilie 1911.

17 R. Kedward, *The Anarchists: the men who shocked an era*, Library of the Twentieth Century, 1972, p.67.

18 *Ibidem*, p.67.

19 Nevinson a fost un critic englez al imperialismului; citatul este din 1909, în P. Trehwela, „George Padmore: a critique” în *Searchlight South Africa*, vol. 1, nr. 1, 1988, p.50.

20 B. Tuchman citat în Trehwela, *op. cit.*, p.50.

21 R. Kedward, *op. cit.*, p.67.

22 M. Bookchin, *The Spanish Anarchists: the heroic years 1868-1936*, Harper Colophon Books: New York, Hagerstown, San Francisco, London, 1977, p.163.

23 A. Paz, *Durruti: the People Armed*, Black Rose, Montreal, 1987, p.39.

Cuba

În războiul colonial cubanez (1895-1904), anarhiștii cubanezi și sindicatele lor s-au alăturat forțelor separatiste și au dus o propagandă activă împotriva războiului în rândul trupelor spaniole. La fel ca și cubanezii, anarhiștii spanioli au făcut propagandă împotriva războiului în rândul țăranilor, muncitorilor și soldaților din propria lor țară²⁴. „*Toți anarhiștii spanioli s-au pronunțat împotriva războiului și i-au chemat pe muncitori la nesupunere față de autoritățile militare și să refuze să lupte în Cuba*”, lucru ce a dus la câteva revolte în rândul recruților²⁵.

Opuându-se naționalismului burgheziei și statismului, anarhiștii au căutat să dea revoltei coloniale un caracter social revoluționar. La congresul său ținut în 1892 în Cuba, *Alianța Muncitorilor* a recomandat clasei muncitoare din Cuba să intre în rândurile „*socialismului revoluționar*” și să urmeze calea independenței, subliniind faptul că: „...*ar fi absurd ca cineva, care caută libertatea individuală, să încerce să se opună libertății colective a oamenilor...*”²⁶.

Când l-a asasinat pe președintele spaniol Canovas în 1897, anarhistul Michele Angiolillo și-a motivat actul atât prin dorința de a răzbuna represiunea la care erau supuși anarhiștii spanioli, cât și atrocitățile pe care le comitea Spania în războaiele sale coloniale²⁷.

Pe lângă rolul său în lupta anticolonială, mișcarea muncitorească cubaneză, condusă de anarhiști, a avut un rol extrem de important în depășirea diviziunii dintre muncitorii negri, albi-cubanezi și cei de origine spaniolă. Anarhiștii cubanezi „*au reușit să aducă cu succes în rândurile mișcării muncitorești numeroși oameni de culoare, amestecându-i pe spanioli cu cubanezii*”, „*întărind astfel conștiința de clasă și să elimine diferențele bazate pe rasă și etnie dintre muncitori*”²⁸.

Alianța Muncitorilor „*a depășit barierele rasiale cum nu o mai făcuse niciun sindicat până atunci în Cuba*” în eforturile sale pentru a mobiliza „*întregul popor în susținerea grevelor și demonstrațiilor*”²⁹. În sindicat negrii s-au înscris într-un „*număr foarte mare*”, însă sindicatul a pornit de asemenea la lupta împotriva discriminărilor rasiale la locurile de muncă. Prima grevă din 1889, de exemplu, a avut printre revendicări și „*dreptul indivizilor de culoare să muncească acolo*”³⁰. Această revendicare a apărut și în anii următori, la fel ca și negrii și albi „*să poată sta în aceleași cafenele*”, revendicare apărută la marșul de 1 Mai 1890 din Havana³¹.

24 J. Casanovas, *Labour and Colonialism in Cuba in the Second Half of the Nineteenth Century*, teză de doctorat, State University of New York, editată la Stony Brook, 1994.

25 *Ibidem*, p.436.

26 F. Fernandez, *Cuba: the anarchists and liberty*, ASP, London, 1989, p.2.

27 J. Casanovas, *op. cit.*, p.436.

28 *Ibidem*, p.438.

29 *Ibidem*, p.366.

30 *Ibidem*, p.367.

31 *Ibidem*, p.381, 393-394.